

HƏYAT VƏ YARADICILIĞI

Yusif Səmədoğlu Vəkilov Azərbaycan ədəbiyyatının, poeziyasının şah damarlarından biri, qüdrətdən vergili Səməd Vurğunun övladıydı. Onun ailəsində söz anlamış, tərbiyə almışdı. Lakin dövr-zəmanə onu da küsdürüb, qəlbində göynərtili iz qoymuşdu. Səksəkəli yaşamaq minbir əzab-əziyyətdən daha dözülməz, ağır dərddir. Zəmanə mürəkkəb idi, quruluş əsil kökü üstündə dayanmamışdı, laxlayırdı. Hər dəfə də titrəyəndə təmiz adların, əxlaqların, vicdanların, üstünə çirkab çiləyirdi. Neçə-neçə dost-tanışına, həmkarına, qələm yoldaşına haqsız, günahsız qənim kəsilənlərin zəhmi Səməd Vurğunun evində, ailəsində də aşkar duyulurdu. Bu xof Yusifin də canına üşütmə salardı. Sonralar 60 yaşının tamamında o, yazmışdı: “Gözüqırıq yaşamaq ölməyə bərabərdir”.

Yusif Səmədoğlu 1935-ci il dekabrın 25-də Bakı şəhərində anadan olmuşdur. Moskvada Yazıçılar İttifaqı nəzdində olan M.Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutuna daxil olmuş (1953), həmin İnstitutun IV kursundan ADU-nun Filologiya fakültəsinin beşinci kursuna dəyişilmişdir (1957-1958). “Azərbaycan ” jurnalı redaksiyasında ədəbi işçi, nəsr şöbəsinin müdiri (1960-1965), C. Cabbarlı adına “Azərbaycanfilm” kinostudiyasında kinostudiyanın ssenari redaksiya heyətinin üzvü (1965-1969), baş redaktoru, “Azərbaycanfilm” kinostudiyasının direktor müavini (1969-1976), “Ulduz jurnalının baş redaktoru (1976- 1987), “Azərbaycan” jurnalının baş redaktoru (1987-ci ildən) vəzifələrində işləmişdir. Azərbaycan Yazıçılar Birliyi katibliyi heyətinə (nəsr üzrə katib) seçilmişdir (1991).

Yusif Səmədoğlu Bakı Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsini bitirəndən sonra uzun müddət “Azərbaycanfilm” kinostudiyasında müxtəlif vəzifələrdə çalışdı. Onun kinostudiyada fəaliyyət göstərdiyi müddət ərzində lentə alınan bədii filmlərin əksəriyyəti indi də maraqla baxılır və hər birinin adı Azərbaycan kino sənəti tarixinə qızıl hərflərlə yazılıb. Xidmətləri ulu öndər tərəfindən dəfələrlə yüksək qiymətləndirilib: 1970-ci ildə komsomol mükafatına layiq görülmüş, on il sonra isə əməkdar incəsənət xadimi fəxri adını almışdı. Yusif Səmədoğlu bənzərsiz insan, yaradıcı ziyalı idi. O, on bir il “Ulduz” jurnalının baş redaktoru, on il “Azərbaycan” jurnalının baş redaktorları vəzifələrində çalışmışdı.

Yusif Səmədoğlu Mirzə Cəlil, Ə. Haqverdiyev ənənəsinə sadıq qalaraq “Qətl günü” romanını yazdı. Bu dərin məzmunlu əsər oxucuların yaddaşında əbədi iz qoydu. Səksəninci illərin oxucusunun gözləri qarşısında repressiya dövrünün ən dəhşətli, qanlı zülmələri, faciələri canlandı. Əgər Yusif Səmədoğlu “Qətl günü” romanından özgə heç nə yazmasaydı, yenə onun adı ədəbiyyatımızın işıqlı təfəkkür sahibləri arasında çəkilərdi. İllər boyu üzə çıxarmadığı, dönə-dönə işlədiyi əsər müəllifin taleyində mayak kimi yandı, onun yoluna işıq saçdı. Y. Səmədoğlu istedadlı kinossenarist kimi də tanınmışdı. Onun xalq şairi Səməd Vurğunun “Komsomol poeması”nın əsasında yazdığı “Yeddi oğul istəmə” ssenarisi filmin çəkiliş qrupu tərəfindən sevgilə qarşılanmışdı. Məşhur ekran əsərində Gəray bəy rolunun ifaçısı, xalq artisti Həsənağa Turabov deyərdi ki, mənim kino yaradıcılığımda ən sevdiyim rollardan biri Gəray bəydir. Həmin rola çəkildiyim üçün Yusif müəllimi həmişə minnətdarlıqla xatırlayıram.

İllər keçdi, Yusif Səmədoğlu ikinci dəfə kədərli, ağır günlər yaşadı. Bu, 1988-ci ildən başlayan meydan hərəkəti zamanı oldu. Ermənilərin törətdikləri qanlı hadisələr çoxları kimi onun da ürəyini sıxırdı. İş yerində, mənzilində rahatlıq tapa bilmirdi. İndiki “Azadlıq” meydanına gələrdi. Gücü, imkanı yalnız ora toplanan vətənsəvərlərə sözlə müraciət etməyə, “Öldü var, döndü yoxdur” deməyə çatardı. Miting iştirakçıları, dinləyənlər ona inanırdı. Hər fikrini məmnunluqla qarşılayardılar. Ancaq zamanın hökmü başqaymış...

Yusif Səmədoğlu az yazardı. “220 nömrəli otaq”, “Qalaktika”, “Qətl günü” kitabları işıq üzü görmüşdü. Lakin oxucular ona məhəbbətlə yanaşar, adını hörmətlə çəkərdilər. O, seçicilərinin arzusu ilə millət vəkili seçildi, dövlət başçısının fərmanı ilə xalq yazıçısı fəxri adına layiq görüldü. “Şöhrət” ordeni ilə təltif olundu. Qorxulu, səksəkəli, xoşbəxt, bəxtəvər günlər yaşayaraq gəlib çatmışdı ömrünün 63 yaşına. Böyük şairimiz M.Ə.Sabirin bu misraları dilindən düşmürdü: ...

*Bəxti- mənhusimə bax,
Mən bu təmənnada ikən,
Başladı şişməyə indi
Üzü qarə ciyərim.*

Heç demə Yusif Səmədoğlunun sağlamlığından gileyi əbəs deyilmiş. Nəhayət,..Xalq şairi Vaqif Səmədoğlunun onunla əbədi ayrılıq, vida çağında dediklərini xatırlayırıq: “Dünən-1998-ci il avqustun 16-da Səməd Vurğun ailəsi ikinci dəfə çat verdi...Yusif bir azdan atama qovuşacaq-qırx ildən artıq fasilədən sonra. Yusif sevincə, gözəlliyə yaraşan adam idi. Mən bu saat, zərrə qədər tərəddüd etmədən onunla yerimi dəyişərdim. Amma hər kəsin öz alın yazısı, qismət payı var...”

Yusif Səmədoğlu mənəli bir ömür yaşadı. Sevdidi, sevildi, mərhəmətini, qayğısını kimsədən əsirgəmədi. Mehriban ailə başçısı, sədaqətli dost, ürəklərdə özünə əbədilik qazanan yazıçı idi. Elə bu səbəbdən də onu tanıyanlar, heç üzünü görməyən, amma əsərlərini məhəbbətlə oxuyanla deyirlər: anım gününüz mübarək, Yusif müəllim!

Ailəsi:

1. Azərbaycanın xalq şairi Səməd Vurğunun oğludur.
2. Əməkdar mədəniyyət işçisi Xavər Vəkilovanın oğludur.
3. Əməkdar mədəniyyət işçisi Aybəniz Vəkilovanın qardaşıdır.
4. Azərbaycanın xalq şairi Vaqif Səmədoğlunun qardaşıdır.
5. İctimai-siyasi xadim, tarixçi alim, yazıçı, pedaqoq, Mehdixan Vəkilovun qardaşı oğludur.

Yaradıcılığı:

"220 sayılı otaq" (1960), "Qalaktika" (1973), "Qətl günü" (1987) kitablarının müəllifi olmuşdur.

Roman:

Qətl Günü

Hekayə:

Xəzri

Yaddan çıxmış sözlər

Gözlər

Qartal

220 №-li otaq

Güllər

Saat işləyir

Simurq quşu

Qalaktika

Soyuq daş

Beşik

46-cı ilin oyunları

Foto-fantaziya

Astana

Bayatı-Şiraz

İncə dərəsində yaz çağı

20 Yanvar faciəsi ilə bağlı fəaliyyəti:

1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə, saat 23:30-da keçmiş Sovet İttifaqının qoşun hissələri tərəfindən Bakıda törədilən qırğınlarla bağlı Azadlıq radiosu vasitəsilə dünya ictimaiyyətinə çatdırmışdır.